

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік та оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Облік, аудит та оподаткування підприємницької діяльності
(назва магістерської програми)

на тему: ««Обліково-аналітичне забезпечення та аудит виробничих запасів та МПП (на прикладі ПАТ«Одесагаз»)»»
(назва теми)

Виконавець:

Студентка Центру заочної форми навчання

Габер Анастасія Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Волчек Руслан Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Реформування системи бухгалтерського обліку й фінансової звітності, потрібної як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам, є складовою частиною заходів, орієнтованих на введення економічних відносин ринкового спрямування. Трансформація обліку здійснюється в рамках реалізації стратегічного курсу нашої держави на інтеграцію до світового економічного простору, що передбачає адаптацію законодавства України до європейського рівня.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що запаси забезпечують злагоджений виробничий процес та є невід'ємною частиною обслуговування інших сфер діяльності підприємства. Бухгалтерський облік запасів повинен забезпечити ефективне управління виробничим процесом, що дозволить керівництву підприємства отримувати якісну інформацію. Добре побудована система обліку запасів сприяє підвищенню ефективності їх використання, а звідси і зниженню собівартості виробленої продукції. Необхідно враховувати той факт, що достовірна інформація про наявність і рух виробничих запасів є необхідною умовою для продуктивної діяльності підприємств. Тому також необхідно запозичити досвід країн ЄС і гармонізувати міжнародні та національні стандарти, що суттєво допоможе покращити облік виробничих запасів та МШП.

Метою дослідження є узагальнення теоретико-методичних засад та формулювання практичних рекомендацій з обліку, аудиту та аналізу стану та руху запасів й МШП на підприємстві.

Завдання дослідження:

- уточнити зміст виробничих запасів та МШП, їх склад, класифікацію на підприємстві;
- з'ясувати особливості оцінки виробничих запасів;
- дослідити міжнародний досвід обліку виробничих запасів та МШП;
- вивчити особливості досліджуваного підприємства та провести аналіз його фінансового стану;
- проаналізувати діючу організацію та методіку обліку виробничих запасів та МШП на досліджуваному підприємстві та виявити шляхи їх вдосконалення;
- дослідити порядок проведення аудиту виробничих запасів та МШП на ПАТ «Одесагаз»;
- провести аналіз стану та ефективності використання запасів;
- побудувати кореляційно-регресійну модель, за результатами якої можливо було б надати ґрунтовні рекомендації щодо поліпшення ефективності використання виробничих запасів на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дослідження є система обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів та МШП на ПАТ «Одесагаз».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних засад, пов'язаних із застосуванням обліково-аналітичного забезпечення управління ефективністю використання виробничих запасів та МШП на ПАТ «Одесагаз».

Методи дослідження, що було використано у кваліфікаційній роботі: аналіз – для деталізації об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез –

для узагальнення розрізаних аспектів методики обліку, аналізу та контролю запасів; статистичні та аналітичні розрахунки – для дослідження факторної облікової інформації; порівняння – для зіставлення даних підприємства у динаміці; групування – для визначення залежностей одних показників від інших; середніх і відносних величин – для дослідження рівня використання облікової інформації в управлінській діяльності; табличний (графічний) – для наочного зображення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження Інформаційною базою для проведення дослідження стали :Закони Верховної Ради України, Постанови Кабінету Міністрів, Накази органів державного управління, Міністерства фінансів, Національного банку України, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Положення про документальне забезпечення запасів у бухгалтерському обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Міжнародні стандарти аудиту, План рахунків бухгалтерського обліку, Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, періодичні видання, навчальні посібники, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет.

Практичну інформацію для дослідження було отримано безпосередньо на досліджуваному підприємстві ПАТ «Одесагаз», зокрема використовувались накази керівництва, первинні документи, облікові реєстри та форми фінансової звітності.

Структуру та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (55 найменувань) та 22-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 72-х сторінках. Робота містить 19 таблиць, 5 рисунків.

Публікації. За темою кваліфікаційної роботи автором підготовлено тези:

Габер А.М. Облік виробничих запасів за МСФО 2 та П(С)БО 9 / А.М. Габер // Глобальні та регіональні аспекти розвитку економіки: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодних вчених – Одеса : ОНЕУ, 2018. – С. 102–105.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні засади обліку виробничих запасів та МШП у системі управління*» проаналізовано теоретичний матеріал стосовно виробничих запасів і встановлено, що в умовах ринкової економіки виробничий процес неможливий без такої важливої складової, як виробничі запаси. До них відносять сировину, матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тару і тарні матеріали, будівельні матеріал, запасні частини, незавершене виробництво, товари та готову продукцію. Від рівня забезпеченості виробничими запасами залежить випуск готової продукції.

Слід відмітити різноманітність класифікації виробничих запасів, вибір якої також залежить від специфіки діяльності підприємств.

У даному розділі також розглянуто особливості обліку виробничих запасів та МШП за МСФЗ.

У другому розділі *«Діюча практика облік операцій із виробничими запасами та МШП на прикладі ПАТ «Одесагаз»* було надано загальну характеристику досліджуваному підприємству. Також ми ознайомились з організаційною структурою, Статутом та Наказом про облікову політику ПАТ «Одесагаз». Нами було проведено аналіз фінансового стану підприємства.

Нами було досліджено систему обліку та контролю виробничих запасів, первинну документацію, фінансову звітність ПАТ «Одесагаз». Визначено, які проблеми обліку та контролю виробничих запасів існують на досліджуваному підприємстві. Проведено аналіз цих проблем та надано рекомендації щодо їх усунення.

У третьому розділі *«Аудит та аналіз виробничих запасів та МШП на ПАТ «Одесагаз»* ми визначили мету, завдання та джерела аудиту виробничих запасів на досліджуваному підприємстві. Також ознайомились із методикою та особливостями перевірки виробничих запасів на підприємстві ПАТ «Одесагаз».

Нами було проведено анкетування щодо дослідження проблем стану обліку і управління, оцінку системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю ПАТ «Одесагаз».

На підприємстві у 2017 році порівняно з 2016 зменшилася матеріаломісткість виробленої продукції на 15 копійок. Якщо у 2016 у кожній гривні виробленої продукції містилося 51 копійка матеріальних витрат, то у звітному році 36 копійок. Таке зменшення матеріаломісткості виробленої продукції призвело до зменшення собівартості виробленої продукції у частині матеріальних витрат (собівартість зменшилась на 75 млн. грн.) і збільшення обсягу виробленої продукції на суму 147 млн. грн.

Таким чином на підприємстві існують резерви збільшення обсягу виробництва за рахунок зниження рівня матеріальних витрат. Підприємству необхідно продовжити знижувати собівартість продукції за статтею матеріальних витрат.

ВИСНОВКИ

Проблеми обліку виробничих запасів та МШП набувають актуальності в зв'язку з потребою отримання достовірної і точної інформації. Актуальність полягає в тому, що належним чином побудований облік виробничих запасів і МШП має суттєве в управлінні виробничим процесом.

Провівши оцінку ефективності системи бухгалтерського обліку можна сказати про її достатньо високий рівень. Згідно з тестування виявлено, що дотримання всіх норм і правил ведення бухгалтерського обліку контролюється головним бухгалтером. Робітники бухгалтерії мають високий рівень кваліфікації, періодично відвідують семінари для підвищення рівня кваліфікації.

На підприємстві облік ведеться автоматизовано за допомогою програми «1С:УВП 8.3», що значно покращує роботу бухгалтерії. Бухгалтерія здійснює підписку на періодичні видання про податки та бухгалтерський облік, що дозволяє вести облік та складати фінансову звітність на актуальному рівні. Облік ведеться

згідно облікової політики підприємства, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та керується стандартами МСБО.

Але слід відмітити, що ПАТ «Одесагаз» знаходиться в тяжкому стані і виходячи с негативних показників, управлінському персоналу необхідно терміново зменшити дебіторську заборгованість. Одним з таких негативних моментів є те, що продивившись взаєморозрахунки з постачальниками ми бачимо, що «висять» багато незакритих сум, що говорить про відсутність видаткових накладних, так як вони просто загубились по дорозі до бухгалтерії.

Інвентаризація проводиться раз на рік за наказом директора. За результатами інвентаризації відхилень не було виявлено, так як все контролює та перевіряється комісниками, ревізорами та головним бухгалтером. Саме через це на підприємстві виділяють окремий структурний підрозділ внутрішнього контролю та іноді запрошують незалежних аудиторів.

Аналіз впливу матеріаломісткості на обсяг реалізації та собівартість продукції показав, що матеріаломісткість виробленої продукції протягом досліджуваного періоду зменшилася на 15 копійок. Якщо у попередньому році у кожній гривні виробленої продукції містилося 51 копіяка матеріальних витрат, то у звітному році 36 копійок. Таке зменшення матеріаломісткості виробленої продукції призвело до зменшення собівартості виробленої продукції у частині матеріальних витрат (собівартість зменшилась на 75 млн. грн.) і збільшення обсягу виробленої продукції на суму 147 млн. грн.

Таким чином на підприємстві існують резерви збільшення обсягу виробництва за рахунок зниження рівня матеріальних витрат. Підприємству необхідно продовжити знижувати собівартість продукції за статтею матеріальних витрат.

Для зниження рівня матеріаломісткості підприємству необхідно:

1. Дотримуватися графіка поставок матеріальних ресурсів, не допускати збою в ритмічності виробництва.
2. Дотримуватися норми витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції.
3. Не допускати надпланових залишків матеріальних ресурсів на складі.

Матеріальні запаси справляють великий вплив на фінансовий стан підприємства і його виробничі результати. З метою нормального функціонування виробництва і збуту продукції запаси мають бути оптимальними.

Збільшення частки запасів може свідчити:

- а) про розширення масштабів діяльності підприємства;
- б) про прагнення захистити кошти від знецінювання внаслідок інфляції;
- в) про неефективне розпорядження запасами, внаслідок чого значна частина капіталу заморожується на тривалий час у запасах, сповільнюється його оборотність. Крім того, виникають проблеми з ліквідністю, збільшується псування сировини і матеріалів, зростають складські витрати, що негативно впливає на кінцеві результати діяльності. Усе це свідчить про спад ділової активності підприємства.

Разом з тим, нестача запасів (сировини, матеріалів, палива) може призвести до перебоїв у процесі виробництва, до недовантаження виробничої потужності, падіння обсягів випуску продукції, зростання собівартості, до збитків, що також негативно

позначається на фінансовому стані. Тому підприємство має прагнути до того, щоб забезпечувати виробництво вчасно й у повному обсязі всіма необхідними ресурсами і щоб вони не залежувалися на складах.

Згідно із проведеними розрахунками основних показників ефективності використання матеріальних ресурсів видно, що ефективність використання матеріальних витрат на підприємстві у звітному році порівняно із попереднім роком збільшилась, що підтверджується, у першу чергу, позитивна динамікою матеріаломісткості виробленої продукції. Управлінський персонал підприємства повинен прагнути до зниження цього показника у динаміці, оскільки це призводить до поступового зменшення собівартості виробленої продукції. Якщо у попередньому році у кожній гривні виробленої продукції містилась 51 копійка матеріальних витрат, то у звітному році вже – 36 копійок. Одним з негативних моментів, на мою думку, є те, що суттєво зменшився прибуток від основної операційної діяльності (з 4634 тис. грн. у попередньому році до 593 тис. грн. у звітному році). Тому частка прибутку в розрахунку на 1 гривню матеріальних витрат може мати тенденцію до зменшення.

Згідно із проведеними розрахунками аналіз показників ефективності використання матеріальних ресурсів показав, що ефективність використання матеріальних ресурсів на підприємстві, на мою думку, покращилася. Про це свідчить, головним чином, позитивна динаміка такого показника, як матеріаловіддача. Якщо у попередньому році на кожну гривню, яка вкладена у матеріальні ресурси товариства (сировину, матеріали, паливо та ін.) припадав обсяг виробництва продукції у розмірі 1,92 грн., то у звітному році – вже 2,79 грн. Матеріаломісткість ж натомість має тенденцію до зменшення, оскільки є обернено пропорційним показником до матеріаловіддачі (матеріаломісткість зменшилась з 0,51 грн. до 0,36 грн.).

Негативним є те, що частка прибутку від основної операційної діяльності у розрахунку на 1 гривню матеріальних витрат зменшилась протягом досліджуваного періоду. Тому варто слідкувати за нормами витрат сировини та матеріалів на виробництво продукції з метою їхнього мінімізації, але без втрати якості продукції, яка виробляється.

Аналізуючи фінансовий стан ПАТ «Одесагаз» ми бачимо, що основу активів підприємства складають важкореалізовані активи – необоротні активи, а найменшу частку займають найбільш ліквідні – гроші та їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції. Управлінському персоналу в першу треба збільшувати найбільш ліквідні та швидкоореалізовані активи задля збереження поточної платоспроможності організації.

Аналіз даних пасивної частини показав, що у складі пасивів підприємства за терміном покриття намітилась позитивна тенденція до зменшення найбільш термінових зобов'язань (кредиторської заборгованості) і короткострокових пасивів. При цьому спостерігається значне збільшення довгострокових та постійних пасивів.

Порівняння даних указаних у таблиці свідчить, що найбільш ліквідних активів як у попередньому, так і звітному році не вистачає протягом усього досліджуваного періоду для покриття найбільш термінових зобов'язань.

Отже, по даній групі не виконується умова ліквідності, тому що грошові кошти на рахунках не покривають кредиторську заборгованість.

Друга та четверта нерівності також не виконуються. Швидкоореалізованих активів, як у попередньому, так у звітному році не вистачає для покриття короткострокових зобов'язань. І важкореалізованих активів, як у попередньому, так у звітному році не вистачає для покриття постійних зобов'язань. Отже, по даним групам також не виконуються умови ліквідності.

Позитивним моментом є виконання третьої нерівності. Підприємство має в достатній мірі повільноореалізованих активів аби здійснити покриття довгострокових пасивів.

Також у підприємства відсутня фінансова стійкість. Це підтверджується тим, що постійні пасиви (власний капітал) менші, ніж важкореалізовані активи. Не зважаючи на позитивний момент, підприємство визнається абсолютно не ліквідним, через невиконання першої, другої, четвертої нерівності. Тому варто акцентувати увагу управлінського персоналу на збільшенні грошей і їхніх еквівалентів, засобів в розрахунках та необоротних активів.

Побудована економіко-математична модель свідчить, що знаки перед факторами повністю відповідають економічним залежностям і свідчать, що по мірі збільшення коефіцієнта співвідношення темпів зростання матеріальних витрат до темпів зростання операційних витрат, коефіцієнт оборотності виробничих запасів знизиться на 36,61. Зростання матеріаломісткості наданих послуг призведе до зниження коефіцієнта оборотності виробничих запасів на 92,22. Зростання забезпеченості запасів власними оборотним коштом збільшить коефіцієнт оборотності виробничих запасів на 7,55. Зазначимо, що на досліджуваному підприємстві спостерігається відсутність власних оборотних коштів, тому запаси підприємства фінансуються за рахунок залучених коштів. Це є негативним.

Для підвищення ефективності системи управління виробничими запасами на ПАТ «Одесагаз», керівництво повинно здійснити низку заходів:

1. Забезпечити оптимальний обсяг товарно-матеріальних цінностей на складах. Для цього потрібна розробка обґрунтованої норми виробничих запасів у днях за кожним видом. При цьому, треба врахувати не тільки зміни потреб постачання у зв'язку з сезонністю (наприклад, зміна потреби труб для профілактичних ремонтних робіт на газових мережах у залежності від ритмічності постачань газу; швидкості транспортних перевезень; своєчасності та оперативності оформлення необхідних документів), але й звернути увагу на виникнення великих обсягів виробничих запасів. Враховуючи, що процес вистежування показників ефективності управління запасами (у першу чергу, їхньої оборотності та норми) за оцінкою експертів призводить до зниження рівня запасів на складах до 25%, необхідний регулярний моніторинг показників оборотності на ПАТ «Одесагаз».

2. Вкрай актуальним є визначення оптимальних обсягів виробничих запасів. Для цього вважаємо за доцільне запропонувати проведення ABC-аналізу за групами виробничих запасів.

Група А включає найбільш активні по відношенню до закупівель, запаси;

Група В включає матеріальні ресурси у запасах середньої активності, група С – малоактивна група запасів. Економічні служби найбільшу увагу повинні приділити саме групі А.

3. Враховуючи необхідність забезпечення безаварійної роботи газових мереж, та дотримання екологічної безпеки навколишнього середовища, для ПАТ «Одесагаз» вкрай актуальним є встановлення обсягу страхового запасу.

4. Зазначимо, що на ПАТ «Одесагаз» наявна розвинена інфраструктура, у тому числі складське господарство. Так, у межах міста Одеса наявні 5 складів, а у 13 філіалах, розташованих у Одеській області наявні по 1-2 склади у кожному. Таким чином, для ПАТ «Одесагаз» вкрай актуальним є використання складських приміщень. З метою виявлення мало викрстовуваних складів, керівництво ПАТ «Одесагаз» повинно провести інвентаризацію існуючого складського господарства й скласти реєстр складів з метою подальшої роботи щодо обґрунтованості оптимальних напрямків використання надлишкових складських приміщень: консервація, продаж, здача в оренду.

Виявлені окремі причини уповільнення оборотності виробничих запасів: по-перше, закупівля матеріалів «впрок» за об'єктами, що ремонтуються; по-друге, це потреба у необхідності зберігати «аварійний» запас, який складає майже 9% від загальних виробничих запасів досліджуваного підприємства. Задля зменшення впливу зазначених причин на ефективність газопостачання, необхідно системне управління усім комплексом технологічного забезпечення газопостачання. Комплексне регулювання об'єднає усі складові технологічного ланцюжка, дозволить порівняти обсяги виробничих запасів з процесом газозабезпечення. Зазначена система може бути побудована на основі методів інтеграційної логістики, а саме, декомпозиція бізнес-процесів отримання матеріально-технічних ресурсів: постачальники (центролізовані або за прямими договорами) – склади (комори) ПАТ «Одесагаз» – склади філіалів ПАТ «Одесагаз» – виробничі майданчики філіалів.

Для ПАТ «Одесагаз» вкрай актуальним є створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення ефективності системи управління виробничими запасами. Розвиток інформаційної системи дозволив би забезпечити підвищення ефективності планування та управління структурами, тим самим, забезпечуючи можливість об'єднання логістичних операцій. Це, у свою чергу, дозволить забезпечити тісний взаємозв'язок персоналу головного підприємства та 13 філій у загальному інформаційному та комунікаційному просторі.

Створена гнучка структура управління дозволить досягти високої якості виконання робіт щодо газопостачання; дозволить підвищити оперативність реалізації нових проектів щодо технологічного удосконалення досліджуваного підприємства; ліквідує існуючу некоректну координацію між головним підприємством та філіями, неконтрольованим зростанням витрат й у кінцевому результаті, буде сприяти мінімізації витрат й зростанню чистого фінансового результату на досліджуваному підприємстві.

АНОТАЦІЯ

Габер А.М. «Обліково-аналітичне забезпечення та аудит виробничих запасів та МШП (на прикладі ПАТ «Одесагаз»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності

071 «Облік та оподаткування» за магістерською програмою професійного спрямування

(шифр та назва спеціальності)

«Облік, аудит та оподаткування підприємницької діяльності».

(назва магістерської програм)

– Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку, аналізу і аудиту виробничих запасів та МШП; методика та організація обліку і аудиту виробничих запасів та МШП на ПАТ «Одесагаз». У роботі надано загальну характеристику ПАТ «Одесагаз», досліджено класифікацію та оцінку виробничих запасів на підприємстві.

Проаналізовано основні економічні показники діяльності досліджуваного підприємства. Наведено теоретичні аспекти, методика та особливості перевірки виробничих запасів та МШП на досліджуваному підприємстві.

1. Запропоновано: Вести зміни до облікової політики відповідно до законодавства; вести постійний контроль за надходженням первинної документації; забезпечення оптимального обсягу товарно-матеріальних цінностей на складах. Для цього потрібна розробка обґрунтованої норми виробничих запасів у днів за кожним видом. Вкрай актуальним є визначення оптимальних обсягів виробничих запасів. Для цього вважаємо за доцільне запропонувати проведення АВС-аналізу за групами виробничих запасів.

Ключові слова: виробничі запаси, швидкозношувані малоцінні предмети, облік, аудит, аналіз, підприємницька діяльність.

ANNOTATION

Gaber A.M. "Accounting and analytical provision and audit of production stocks and low value items that wear quickly (by the example of Public Joint Stock Company "Odesgas")"

Qualifying work for obtaining an educational master's degree in specialty 071 "Accounting and Taxation" under the Master's program of professional orientation_

«Accounting, audit and taxation of business activities».

(the name of the master's program)

– Odessa National University of Economics– Odessa, 2018

The paper deals with theoretical aspects of accounting, analysis and audit of production stock and low value items that wear quickly; Methodology and organization of accounting and auditing of inventories and The basic economic indicators of activity of the investigated enterprise are analyzed. Theoretical aspects, methodology and features of checking of production stocks and IBE on the investigated enterprise are given. at PJSC "Odesagas". In the work the general description of PJSC "Odesagas" is given, the classification and estimation of inventory at the enterprise are investigated.

The basic economic indicators of activity of the investigated enterprise are analyzed. Theoretical aspects, methodology and features of checking of production stocks and low value items that wear quickly on the investigated enterprise are given.

It is proposed: To introduce changes to the accounting policy in accordance with the legislation; to carry out constant location control over the receipt of primary documentation; provision of the optimal volume of inventory items in warehouses. This requires the development of a reasonable rate of production stocks in days for each type. It is extremely relevant to determine the optimum amount of production stocks. For this we consider it expedient to propose an ABC-analysis for groups of production stocks.

Key words: production stocks, low value items that wear quickly, accounting, audit, analysis, business activities.